

Motion till riksdagen 2016/17:3745

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

med anledning av skr. 2016/17:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att incitamenten att gå från bidrag till arbete bör skärpas för att stärka den kommunala ekonomin långsiktigt och hållbart och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omfattningen av de riktade statsbidragen samt möjligheten att förenkla de administrativa processerna för att söka dem bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen ger i sin skrivelse en mycket positiv bild av den kommunala sektorns ekonomiska situation. Man baserar det på att 2016 var ett år som slutade med överskott för de flesta kommuner och landsting. Vår uppfattning är att det hade varit konstigt om det inte sett ut så, med tanke på de extra statsbidragen som betalats ut för att täcka bl.a. migrationskostnaderna, samt en mycket stark konjunktur med goda skatteintäkter. En del kommuner har dessutom enligt SKL förstärkt sin ekonomi genom omfattande försäljningar av mark och fastigheter, och det har medfört att realisationsvinster förstärkt resultatet.

Regeringen blundar däremot för de många hot som finns mot kommunsektorns långsiktiga ekonomi och behovet av att skapa stabilitet i ekonomin så man kan möta en kommande lågkonjunktur.

Ett tydligt hot är att låneskulden för kommuner, landsting och regioner enligt SKL fortsätter att öka på grund av ökade behov av att bygga alltifrån nya skolor till äldreboenden och sjukhusbyggnader. Detta hotar givetvis ekonomin den dag räntorna stiger.

Vi ser dessutom i dag en mycket snabb befolkningsökning som ligger långt över det historiska genomsnittet de senaste decennierna. Det handlar också om en demografisk utveckling som ställer helt nya krav. Anledningen till att befolkningen ökar så mycket

just nu är det stora mottagandet av asylsökande de senaste åren, samt anhöriginvandringen som följer i dess spår. Samtidigt är det antalet unga och äldre som ökar mest. Ökningen bland unga beror till stor del på asylmottagandet. Antalet äldre ökar främst på grund av en åldrande befolkning som lever längre. Den minsta befolkningsökningen ser vi i de yrkesverksamma åldrarna. Antalet personer som ska försörja övriga grupper ökar alltså långsammare än de grupper som ska försörjas. Tyvärr är det ju dessutom så att en lägre andel av de nyanlända i yrkesverksam ålder förvärvsarbetar jämfört med övriga.

Till detta kommer att det omfattande mottagandet av nyanlända i våra kommuner medför både möjligheter och svårigheter. I kommuner med en stark arbetsmarknad kan man hoppas att många nyanlända kommer i egen försörjning. I orter med svag arbetsmarknad, där man tagit emot många nyanlända för att fylla tomma bostadshus, är situationen däremot alarmerande. Att det funnits gott om tomma bostäder beror ju just på att arbetsmarknaden varit svag under många år. Den dag statens ansvar för de nyanländas kostnader upphör och kommunerna själva ska ta över kostnadsansvaret väntar kraftiga kostnadsökningar i många kommuner.

SKL skriver i en färsk rapport (daterad den 10 maj 2017): ”Från och med nästa år beräknar SKL att skatteunderlaget utvecklas betydligt långsammare, trots att befolkningen växer. Den demografiska utvecklingen, med fler barn och äldre, innebär att behovet av kommunsektorns verksamheter förväntas öka betydligt snabbare än vad skatteunderlaget gör. Fram till 2020 bedöms gapet mellan intäkter och befolkningens behov av välfärdstjänster vara omkring 40 miljarder kronor – om inget görs.”

I en tidigare rapport från SKL redovisade man förhållandet mellan kostnader och skatteunderlag. Under åren 2002–2005 ökade kostnaderna mer än skatteunderlaget. Samma sak gäller 2015 och framåt. Endast under Alliansens regeringstid, 2006–2014, ökade skatteunderlaget i takt med kostnaderna, och vi hade stadigt ökande skatteunderlag ända fram till 2016. För 2015 och 2016 kan man förklara kostnadsökningarna med oväntade migrationskostnader av tillfällig art. Men för 2017 och framåt ökar kostnaderna främst till följd av demografin samt långsiktigt ofinansierade reformer, samtidigt som skatteunderlaget minskar. Den kombinationen är oerhört farlig för kommunernas ekonomi.

I budgetmotionen för 2017 tillförde Moderaterna 60 miljarder kronor till den kommunala välfärden över en fyraårsperiod, att jämföra med 40 miljarder kronor i budgetpropositionen. Det är viktiga och nödvändiga satsningar. Men kommunernas ekonomi kan i längden aldrig balanseras enbart genom ständigt ökade statsbidrag. Det enda sättet att långsiktigt öka kommunsektorns ekonomiska styrka är ett tydligt fokus på företagande och fler jobb, och att fler människor kommer i egen försörjning. Samtidigt måste kostnaderna i bidragssystemen ned, och vi måste få kontroll över migrationskostnaderna. Dessa frågor är också de bärande delarna i Moderaternas ekonomiska politik. Det är också viktigt att alla kommuner arbetar målmedvetet med att försöka få människor från bidragsförsörjning till arbete; inte minst gäller det alla nyanlända. Även detta är en bärande del i Moderaternas politik.

Samtidigt har kommunsektorn själv ett ansvar för att skapa balans mellan inkomster och utgifter. Att prioritera klokt är helt avgörande för kommunerna kommande år, och ökat samarbete mellan kommuner och landsting är, som SKL också påpekar, ett bra sätt att dämpa kostnadsökningarna.

En viktig fråga är hur mycket staten ska styra kommunsektorns verksamhet genom riktade statsbidrag.

Skrivelsen innehåller en av riksdagen efterfrågad utförlig redovisning av de riktade statsbidragen. Det är angeläget att vi följer utvecklingen med tanke på att de riktade bidragen har ökat de senaste åren – trots att regeringen själv framfört att man vill minska andelen riktade statsbidrag till förmån för generella statsbidrag. Det märks dock inte i praktiken. Jämfört med 2015 ökade de riktade statsbidragen med 24,5 miljarder kronor samtidigt som de generella bidragen minskade med 9 miljarder kronor.

De riktade statsbidragen kan, i motsats till generella statsbidrag och skatteintäkter, vara problematiska. I ett land med långtgående självstyrelse som Sverige är det bekymmersamt att kommun- och landstingspolitik i allt högre grad drivs på nationell nivå. Dessutom kan riktade statsbidrag kräva så stora administrativa resurser att söka att vissa, ofta mindre, kommuner inte mår med att söka dem, eller så kan de försvåra kommuners och landstings långsiktiga planering och därmed verksamheternas effektivitet. Annan kritik mot riktade statsbidrag är att de flyttar fokus från helheten och att de riskerar att orsaka otydlighet i styrningen om de inte är samordnade med annan verksamhet.

Samtidigt kan det dock finnas fördelar med riktade statsbidrag, t.ex. när dessa stöder utvecklingsinsatser för att möta framtida utmaningar. Men det är väsentligt att man då följer upp att syftet med de riktade statsbidragen uppfylls.

Sammantaget ser vi från moderat sida med oro på kommunsektorns utveckling. Dagens regering har genomfört alltför mycket jobbskadlig politik och drivit upp kostnadsläget i många bidragssystem. Just nu döljs de negativa effekterna på jobb och ekonomi hjälpligt av en mycket stark global högkonjunktur. Men om vi inte i dag tar kloka långsiktiga beslut som rustar såväl stat som kommunsektor för sämre tider kommer vi att få stora problem.

Ulf Kristersson (M)

Maria Plass (M)

Jan Ericson (M)

Anette Åkesson (M)

Jörgen Andersson (M)

Fredrik Schulte (M)

Jenny Petersson (M)